

4. Психолого-педагогическое сопровождение детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательной школе: метод. рекомендации/ Елисеева И.Г., Ерсарина А.К. - Алматы: ННПЦ КП, 2019. - 118с. ISBN 978-601-7131-92-0

5. Об утверждении типовых квалификационных характеристик должностей педагогических работников и приравненных к ним лиц: Приказ Министерства образования и науки Республики Казахстан от 29 декабря 2008 года № 338 (в ред. от 31.03.2022 г. № 121) // Информационно-правовая система «Әділет». – URL: https://adilet.zan.kz/rus/docs/V080005700_ (дата обращения: 20.04.2025).

6. Бермус А.Г., Сериков В.В., Алтыникова Н.В. Содержание педагогического образования в современном мире: смыслы, проблемы, практики и перспективы развития // Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Психология и педагогика. 2021. Т. 18. № 4. С. 667–691. <http://dx.doi.org/10.22363/2313-1683-2021-18-4-667-691>

7. Ерсарина А.К. Организация деятельности логопедического пункта: методические рекомендации – Алматы: ННПЦ КП, 2017г

8. Специальная программа коррекционно-развивающего обучения детей с нарушениями речи/ Ерсарина А.К. – Алматы: ННПЦ РСИО, 2021. [Электронный ресурс <https://www.special-edu.kz/>]

9. Бочковская И. А. Психологическое сопровождение социальной адаптации детей с ограниченными возможностями здоровья в условиях интеграции в образовательную среду // Ученые записки Российского государственного социального университета». – 2011. – Выпуск №7 (95).

10. Odom S. L. et al. Inclusion at the Preschool Level: An Ecological Systems Analysis // New Horizons for Learning. Vol. IV, No. 3. 1998. May/June

УДК 373.24

МРНТИ 14.23.09

DOI 10.51889/2960-1673.2025.81.2.002

Булабаева С.Т.¹, Жаканбаева Б.Б.², Болатбек Л.Қ.³, Сейтқасым А.С.⁴

¹ п.ғ.м., аға оқытушы, bulabaevas@mail.ru

² п.ғ.м., аға оқытушы, zhakanbaeva@bk.ru

³ п.ғ.м. оқытушы, bolatbek.lyazzat@bk.ru

⁴ 6B01904-Арнайы педагогика мамандығының 2 курс студенті, ardaksaparbekovna6@gmail.com

^{1,3,4} Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті,

² Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті,

Алматы қ., Қазақстан

ЕРТЕ ЖАСТАҒЫ БАЛАЛАРМЕН ЖҰМЫСТА АТА-АНАЛАРДЫҢ АҚПАРАТТЫҚ ҚҰЗІРЕТТІЛІКТЕРІН ДАМУЫ МҮМКІНДІКТЕРІ

Аңдатпа

Мақалада ерте жастағы балалардың дамуындағы ата-аналардың ақпараттық құзіреттілігінің маңыздылығы мен оны дамыту мүмкіндіктері қарастырылады. Ақпараттық құзіреттілік – ата-аналардың бала тәрбиесі мен дамуына қатысты сапалы әрі сенімді ақпаратты іздеп, талдап, тәжірибеде қолдана білу қабілеті. Ерте жастан бастап баланың толыққанды дамуын қамтамасыз ету үшін ата-аналардың ақпараттық құзіреттілігі жоғары болуы маңызды. Бала өмірінің алғашқы жылдары оның когнитивті, әлеуметтік және эмоционалдық дамуы үшін аса маңызды кезең болғандықтан, ата-аналарға сенімді және ғылыми негізделген ақпаратты дұрыс тандап, оны тиімді пайдалану қабілеті қажет. Ақпараттық құзіреттілігі жоғары ата-аналар бала дамуының әртүрлі аспектілерін жақсы түсініп, дұрыс шешім қабылдай алады. Зерттеу барысында ата-аналардың ақпарат көздерін пайдалану деңгейі, ақпаратты талдау дағдылары және оны тәжірибеде қолдану ерекшеліктері талданады. Сонымен қатар, ата-аналардың ақпараттық құзіреттілігін арттыруға

ықпал ететін әдістер мен құралдар қарастырылады. Мақалада сауалнама нәтижелері негізінде ата-аналардың ақпараттық қажеттіліктері мен кездесетін қиындықтары анықталып, олардың құзіреттіліктерін дамытуға арналған ұсыныстар беріледі. Бұл зерттеу ата-аналарға ерте жастан бастап баланың жан-жақты дамуына ықпал ететін сапалы ақпаратты тиімді пайдалануға көмектеседі.

Түйінді сөздер: ерте жас, онтогенез, ана-аналардың ақпараттық құзыреттіліктері, дамыту

Булабаева С.Т.¹, Жаканбаева Б.Б.², Болатбек Л.Қ.³, Сейтқасым А.С.⁴

¹ м.п.н., старший преподаватель, bulabaevas@mail.ru

² м.п.н., старший преподаватель, zhakanbaeva@bk.ru

³ м.п.н. преподаватель, bolatbek.lyazzat@bk.ru

⁴ 6B01904- Студент 2 курса по специальности Специальная педагогика,
ardaksaparbekovna6@gmail.com

^{1,3,4} Казахский национальный женский педагогический университет,

² КазНПУ имени Абая., г. Алматы, Казахстан

ВОЗМОЖНОСТИ РАЗВИТИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ РОДИТЕЛЕЙ В РАБОТЕ С ДЕТЬМИ РАННЕГО ВОЗРАСТА

Аннотация

В статье рассматривается значимость информационной компетентности родителей в развитии детей раннего возраста и возможности развития. Информационная компетентность-способность родителей искать, анализировать и применять на практике качественную и достоверную информацию, касающуюся воспитания и развития ребенка. Для обеспечения полноценного развития ребенка с раннего возраста важно, чтобы родители обладали высокими информационными компетентностями. Поскольку первые годы жизни ребенка являются критическим периодом для его когнитивного, социального и эмоционального развития, родителям необходимо правильно выбирать достоверную и научно обоснованную информацию и эффективно ее использовать. Родители с высокой информационной компетентностью могут лучше понимать различные аспекты развития ребенка и принимать правильные решения. В ходе исследования анализируется уровень использования родителями источников информации, навыки анализа информации и особенности ее применения на практике. Кроме того, рассматриваются методы и средства, способствующие повышению информационной компетентности родителей. В статье на основе результатов анкетирования выявляются информационные потребности и трудности, с которыми сталкиваются родители, даются рекомендации по развитию их компетенций. Это исследование помогает родителям эффективно использовать качественную информацию, которая способствует всестороннему развитию ребенка с раннего возраста.

Ключевые слова: ранний возраст, онтогенез, информационные компетенции родителей, развитие

Bulabaeva S.T. ¹, Zhakanbaeva B.B. ², Bolatbek L.K. ³, Seitkasym A.S. ⁴

¹ M.Ed., senior lecturer, bulabaevas@mail.ru

² M.Ed., senior lecturer, zhakanbaeva@bk.ru

³ M.Ed., lecturer, bolatbek.lyazzat@bk.ru

⁴ 6B01904- 2nd year student majoring in Special Education,
ardaksaparbekovna6@gmail.com

^{1, 3, 4} Kazakh National Women's Pedagogical University,

² Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan

OPPORTUNITIES FOR DEVELOPING PARENTS' INFORMATION LITERACY IN WORKING WITH YOUNG CHILDREN

Abstract

The article examines the importance of parents' information competence in the development of young children and their development opportunities. Information competence is the ability of parents to seek, analyze and put into practice high-quality and reliable information related to the upbringing and development of a child. To ensure the full development of a child from an early age, it is important for parents to have high information competence. The first years of a child's life are a critical period for his cognitive, social and emotional development, it is important for parents to choose reliable and scientifically based information correctly and use it effectively. Parents with high information competence can better understand various aspects of a child's development and make the right decisions. The study analyzes the level of use of information sources by parents, information analysis skills and the specifics of its application in practice. In addition, methods and tools are considered that contribute to improving the information competence of parents. Based on the results of the survey, the article identifies the information needs and difficulties faced by parents, and provides recommendations for the development of their competencies. These studies help parents to effectively use high-quality information that contributes to the comprehensive development of the child from an early age.

Keywords: early age, ontogenesis, information competence of parents, development

Кіріспе

Қазақстан Республикасындағы қазіргі білім беру жүйесі өткен кезеңдермен салыстырғанда елеулі өзгерістерге ұшырауда. Білім беру жүйесіндегі бұл өзгерістер өскелең ұрпақтың өмір салтын қалыптастыруда маңызды рөл атқарады, әсіресе, балалардың психикасын дамыту, денсаулығын қорғау және олардың әлеуметтік бейімделуін қамтамасыз ету мәселелерінде. Ерте жастан дамыту – баланың тұлғалық, когнитивті және әлеуметтік дағдыларының қалыптасуы жүретін шешуші кезең, бұл болашақ жетістіктер мен өмір сүру сапасына тікелей әсер етеді. Бұл жаста баланың танымдық қабілеттері мен әлеуметтік дағдыларының қалыптасуына қолайлы жағдайлар жасалуы керек.

Ерте жастан дамыту мәселесінің өзектілігіне қатысты дәлелдер ретінде Қазақстан Республикасында қабылданған бірқатар маңызды заңдар мен бағдарламаларды атап өтуге болады. Мысалы, Қазақстан Республикасының «Кемтар балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзеу арқылы қолдау туралы» 2002 жылғы 11 шілдедегі № 343 Заңы өз күшіне енген. Бұл заң мүмкіндігі шектеулі балаларды ерте жастан дамыту мен оларды әлеуметке бейімдеуге бағытталған түрлі шараларды көздейді [8]. Ерте жастағы балалардың психологиялық және әлеуметтік дамуын зерттеу баланың өмірінде ең шешуші кезеңдерде тиісті педагогикалық тәсілдерді қолдануға мүмкіндік береді. Осыған байланысты, көптеген ғылыми жұмыстарда ерте жастан дамыған балаларды тәрбиелеу мен оқыту мәселелеріне арналған арнайы зерттеулер жүргізілуде.

Отандық ғалымдардың ғылыми зерттеулері ерте жастағы балалардың дамуын қолдау мәселелеріне айтарлықтай үлес қосты. Жапаркулова Н.И., Мурзахметова М.К., Сейдахметова З.Ж.

(2020) «Оқушылардың даму физиологиясы» атты оқу құралында балалардың физиологиялық даму ерекшеліктері мен олардың психологиялық дамуы арасындағы байланысты қарастырады. Ерте жастағы балалардың даму барысындағы өзгерістер олардың когнитивті және эмоциялық дамуына әсер етіп, педагогикалық процесті қалай жетілдіруге болатынлығы жөнінде ұсыныстар береді. Бұл еңбекте физиология және психология, арнайы педагогика арасындағы байланыс көрсетіліп, ерте жастан дамыған балаларды тәрбиелеуде денсаулық сақтау мен психологиялық қолдаудың маңыздылығы айқындалады.

Зерттеу материалдары мен әдістері:

- зерттеу тақырыбы бойынша арнайы педагогикалық, психологиялық әдебиеттерді талдау;
- сауалнама әдісі арқылы ерте жастағы балалардың ата-аналарының ақпараттық құзіреттілігінің даму ерекшелігін анықтау;
- зерттеу нәтижесі бойынша ата-аналарға арналған «ақпараттық анықтама» әзірлеу;

Ерте жастағы балалармен жұмыста ата-аналардың ақпараттық құзіреттіліктерін дамыту жүйелі әрекет пен әдістерді талап ететін процесс. Бекмагамбетова Р.К. (2021) «Основы возрастной педагогики» оқу құралында да ерте жастағы балалардың педагогикасын жан-жақты қарастырады [1]. Өз еңбегінде автор балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес педагогикалық әдістер мен тәсілдерді талдай отырып, әртүрлі жастағы балаларды тәрбиелеудің негізгі заңдылықтарын көрсетеді. Авторлар ерте жастан дамыған балалардың білім алуына қандай жағдайлар әсер ететінін түсіндіріп, балалардың танымдық дамуында педагогика ғылымының негіздерін қолданудың маңыздылығын атап өтеді.

Қазақстанда ерте жас мәселесін зерттеумен белсенді айналысқан Роза Айтжанқызы Сүлейменова. Сүлейменова Р.А арнайы мектептер мен мектепке дейінгі мекемелердің жағдайын талдай келе, Қазақстанда мектеп жасына дейінгі, әсіресе ерте жастағы балалармен жұмыс істеу жүйесі жоқ екенін анықтады. Сонымен қатар, ерте жастан кірігу жүйесінің заңнамалық негізін құрайтын “Кемтар балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзеу арқылы қолдау туралы” Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 11 шілдедегі N 343 Заңын әзірлеуші топтың жетекшісінің орынбасары болған. Осы заң аясында қолданылатын негізгі ұғым: ерте қолға алу (ерте қолдау) – психикалық - дене бұзылыстары скринингін, диагностиканы, емдеуді, дамыта оқытуды қамтитын, сәби жастағы (үш жасқа дейінгі) балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзеу арқылы қолдау [8]. Яғни, ерте жастан дамыту – бұл бала өмірінің алғашқы үш жылындағы нейропсихологиялық және педагогикалық заңдылықтарға сүйенетін, оның танымдық және әлеуметтік дағдыларын жетілдіруге ықпал ететін мақсатты дамытушы әрекеттер жүйесі.

Ерте жастан дамыту мәселесіне қатысты зерттеулер мен ғылыми еңбектер көптеген шетелдік және отандық ғалымдардың назарында болды. Бекмагамбетова Р.К., Кыякбаева У.К., Абилбакиева Г.Т. (2022) «Ерте балалық шақ педагогикасы» атты оқу құралында балалардың психикалық және әлеуметтік даму сатылары ғылыми – педагогикалық тұжырымдамалар негізінде қарастырылып, олардың қалыптасу заңдылықтары мен механизмдері жүйелі түрде талданады[7]. «Ерте жастағы балалардың психологиялық-әлеуметтік дамуының мәселелерін кешенді түрде бағалау жүйесі» атты әдістемелік ұсынымдар (Ерсарина А.К., Айтжанова Р.К., Кенжеева А.К., Юлдабаева Д.Р., Токарева А.Н., 2016) ерте жастан дамыған балалардың психологиялық және әлеуметтік дамуының аспектілерін кешенді түрде қарастырып, бұл мәселені бағалау үшін қолданылатын әдіс-тәсілдерді ұсынады [9]. Авторлар ерте жастан дамыған баланың психологиясын және оның әлеуметтік ортада өзін-өзі таныту қабілетін жан-жақты зерттей отырып, баланың психикалық жағдайын бағалау үшін әртүрлі әдістемелер мен бағалау құралдарын ұсынады.

Ерте жастағы балалардың дамуы мен тәрбиесі қоғам үшін аса маңызды мәселелердің бірі болып табылады. Сондықтан, ата-аналардың балаларға көрсететін тәрбиесі мен білім беруі – олардың болашақ өміріне үлкен ықпал етеді[2]. Алайда, қазіргі уақытта ата-аналардың ақпараттық құзыреттіліктерінің жеткіліксіздігі балалардың дамуы мен білім алуына кедергі келтіруі

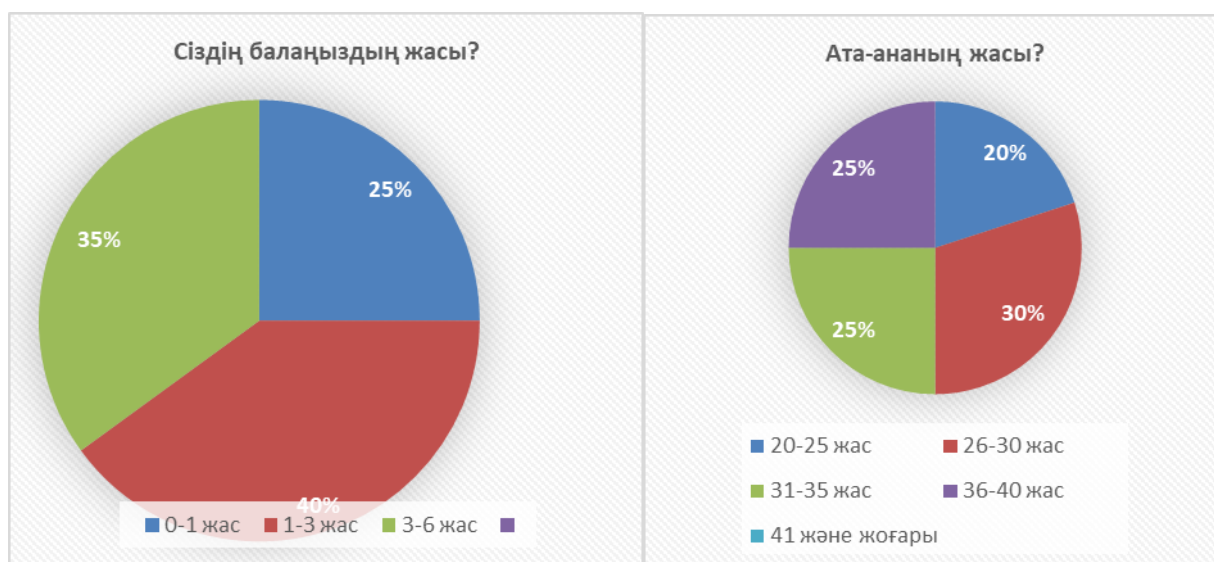
мүмкін. Ата-аналардың ақпараттық құзыреттіліктерін дамыту мәселесінің өзектілігі балалардың дамуында пайда болатын қиындықтарды жеңуге, олардың әлеуметке бейімделуіне және толыққанды тұлға болып қалыптасуына жағдай жасауға мүмкіндік береді.

Бұл зерттеу жұмысы ата-аналардың ақпараттық құзыреттіліктерін дамыту жолдарын анықтау арқылы ерте жастағы балалардың дамуында маңызды рөл атқаратын аспектілерді қарастырып, педагогикалық қоғамдастыққа жаңа ұсыныстар енгізуді мақсат етеді.

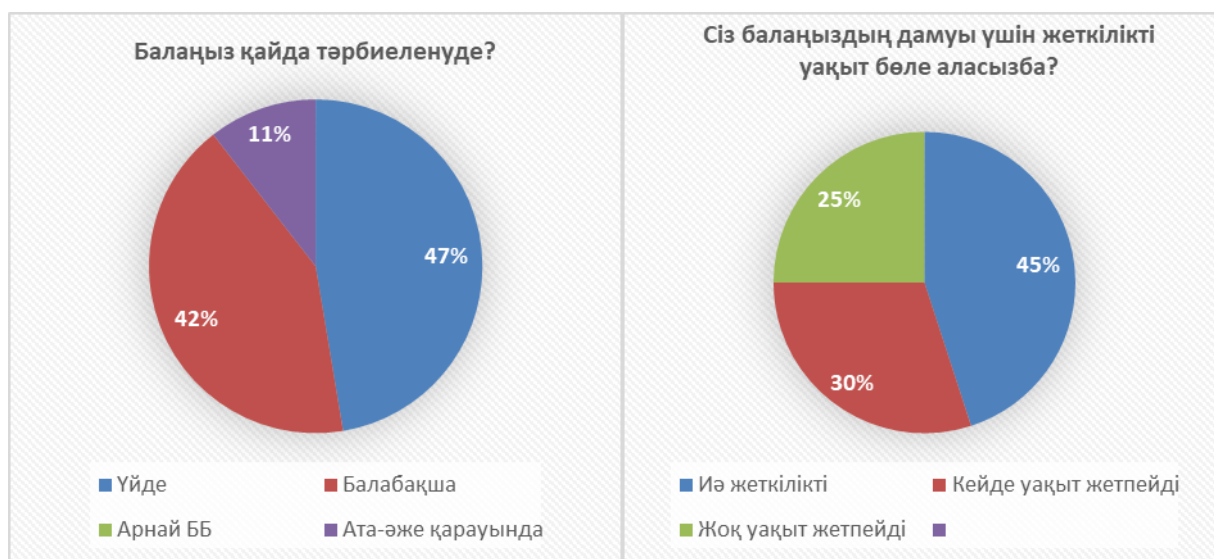
Зерттеу шеңберінде ата-аналардың ақпараттық құзыреттіліктерін бағалау үшін сауалнама әдісі қолданылды.

Анықтаушы эксперименттің нәтижесін талдау. Бұл зерттеу ерте жастағы балалармен жұмыста ата-аналардың ақпараттық құзыреттілігінің даму деңгейін, олардың қажеттіліктерін және мүмкіндіктерін зерттеуге бағытталған. Ата-ана мен баланың негізгі мәліметтері бөлімінде ата-аналардың жас ерекшеліктері мен бала саны, тәрбиелену жағдайы зерттелді. Бұл ақпарат ата-аналардың тәжірибесі мен ақпаратты қабылдау қабілеттеріне ықпал ететін маңызды факторлар екендігін көрсетті. Екіншіден, ата-ананың бала дамуы туралы білімі мен ақпараттық дағдылары сұрақтары арқылы ата-аналардың бала дамуы туралы түсініктері мен алаңдаушылықтары анықталды. Мұндағы басты мақсат – ата-аналардың қандай даму салаларында (мысалы, сөйлеу тілі, зейін мен есте сақтау қабілеті) қиындықтарға тап болатынын түсіну. Үшіншіден, ақпаратты іздеу және қолдану дағдылары бөлімінде ата-аналардың ақпаратты қайдан алатыны және қандай көздерге сүйенетіні зерттелді. Соңында, ақпаратты практикада қолдану бөлімі ата-аналардың алған білімдерін күнделікті өмірде қалай жүзеге асырып жатқанын көрсетеді.

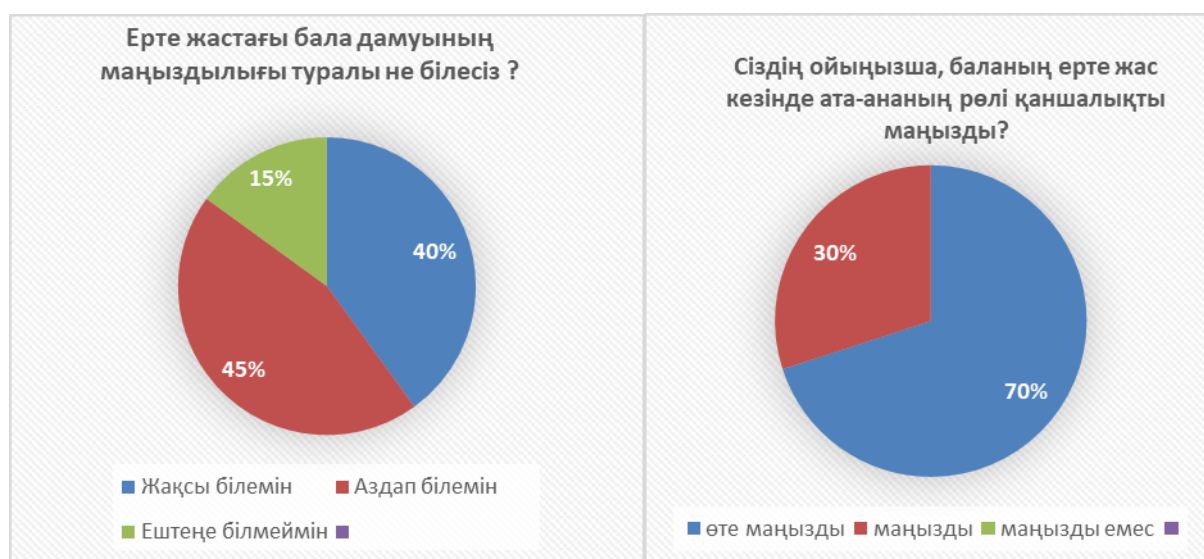
Зерттеу нәтижелері сауалнамадан өткен ата-аналардың басым бөлігінің (60%) мектепке дейінгі жастағы балаларды тәрбиелеп отырғанын көрсетті. Балалардың шамамен тең жартысы балабақшада тәрбиеленіп жатса, 35%-ы үйде тәрбиеленуде. Балалардың үйде немесе арнайы білім беру ұйымдарында тәрбиеленуі бала дамуына өзіндік әсерін тигізеді. Қай жағдайда да болмасын, ата-ана балаға жеткілікті дәрежеде даму ортасын қалыптастыру қажет. Бұл ата-аналар тарапынан ізденіс пен уақытты талап етеді. Зерттеу нәтижесінде, ата-аналардың 50%-ы баласының дамуына жеткілікті уақыт бөле алатынын айтқанымен, 35%-ы кейде уақыттың жетіспейтінін мойындады. Бірқатары бұл мәселені негізгі қиындықтардың бірі ретінде атап өтті.

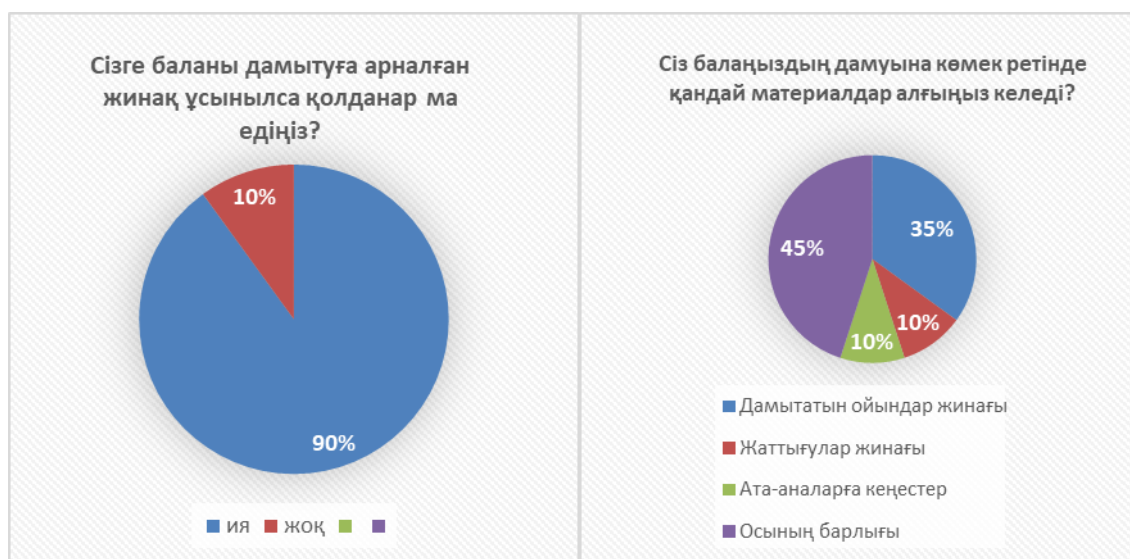
Сурет 1. Ата-ана мен баланың негізгі мәліметтері: «Сіздің балаңыздың жасы нешеде? (0–1 жас / 1–3 жас / 3–6 жас)», «Сіздің жасыңыз? (20–25 / 26–30 / 31–35 / 36–40 / 41 және одан жоғары)» сұрағының нәтижесі

Сурет 2. Ата-ана мен баланың негізгі мәліметтері: «Балаңыз неініші бала? (Тұңғыш / Екінші / Үшінші / Төртінші / Басқа нұсқа). Балаңыз қай жерде тәрбиеленуде? (Үйде / Балабақшада / Арнайы білім беру мекемесінде / Ата-әжесінің қарауында / Басқа нұсқа) . Сіз балаңыздың дамуы үшін жеткілікті уақыт бөле аласыз ба? (Иә, жеткілікті / Иә, бірақ кейде жетпей қалады / Жоқ, уақыт жеткіліксіз)сұрағының нәтижесі

Сурет 3. Ата-ананың бала дамуы туралы білімі мен ақпараттық дағдылары: «Сіз ерте жастағы (0-3 жас) бала дамуының маңыздылығы туралы не білесіз? (Жақсы білемін / Аздап білемін / Ештеңе білмеймін. Сіздің ойыңызша, баланың ерте жаста (0-3 жас) ата-ананың рөлі қаншалықты маңызды? (Өте маңызды / Маңызды / Аз маңызды)» сұрағының нәтижесі.

Сурет 6. Ақпаратты практикада қолдану: «Балаңызды дамыту үшін қандай әдістерді қолданасыз? (Кітап оқу / Ойындар ойнау / Музыка тыңдау / Сурет салу немесе шығармашылық / Ештеңе қолданбаймын). Егер сізге баланы дамытуға арналған әдістемелік жинақ ұсынылса, қолданар ма едіңіз? (Иә / Жоқ). Сіз балаңыздың дамуына көмек ретінде қандай материалдар алғыңыз келеді? (Дамытатын ойындар жинағы / Жаттығулар жинағы / Ата-аналарға кеңестер / Осының барлығы)» сұрағының нәтижесі.

Ақпарат көздеріне келсек, ата-аналардың 50%-ы мәліметті интернет ресурстарынан іздесе, 25%-ы кітаптарға жүгінеді, ал тек кеңес алу үшін мамандардың көмегіне жүгінетіндер 15%-ды құрайды. Бұл ата-аналарға арналған сенімді әрі түсінікті ақпарат көздерінің қажеттілігін көрсетеді. Сонымен қатар, сауалнамаға қатысушылардың 60%-ы баланы дамытуға арналған ақпараттық анықтаманы қолдануға дайын екенін білдірді. Әсіресе, дамытатын ойындар жинағы (20%) мен ата-аналарға арналған кеңестерге (10%) деген қызығушылық жоғары. Бұл зерттеу ата-аналарды сапалы ақпаратпен қамтамасыз ету және балалардың дамуындағы негізгі кедергілерді жою үшін арнайы әдістемелік материалдар мен кеңестер әзірлеу қажеттігін айқындайды.

Зерттеудің қорытындысы ата-аналарға арналған ақпараттық анықтаманың қажеттілігін дәлелдейді. Ата-аналардың көпшілігі ақпаратты негізінен интернеттен іздегенімен, оның әрқашан сенімді әрі жүйелі бола бермейтіні белгілі. Сондықтан, құрылымы анық, қарапайым тілмен түсіндірілген, жүйелі жинақталған әдістемелік құрал ата-аналарға бала дамуының әртүрлі аспектілерін тереңірек түсінуге және оны күнделікті тәжірибеде қолдануға көмектеседі. Мұндай ақпараттық анықтама ата-аналарға бала тәрбиесінде бағыт-бағдар беріп, сөйлеу, қарым-қатынас, есте сақтау қабілеттерін дамытуда тиімді тәсілдер ұсынуға мүмкіндік жасайды.

Қорытынды. Ата-аналарға тұрақты түрде ақпараттық қолдау көрсету олардың балаларын дұрыс тәрбиелеу мен дамытуға деген сенімділігін арттырады. Жүргізілген зерттеу жұмысын қорытындылай келе, ерте жастан дамыту мәселесі бойынша ата-аналардың ақпараттық құзыреттіліктерін арттырудың маңыздылығы анықталды. Бала дамуының негізгі заңдылықтарын білу ата-аналарға саналы шешім қабылдап, болашақ саналы ұрпақты тәрбиелеуде негіз болатындығын алға тарта отырып, осы жұмыста көрсетілген теориялық әдіснамалық негіздер - осы саладағы мәселені шешудегі өзекті құрал екендігін атап өткіміз келеді. Ерте жастан дамыту мәселесін жүйелі түрде қарастыру – қазіргі заманғы педагогика мен психологияда өзекті тақырыптардың бірі. Ерте жастағы даму тек интеллектуалдық қабілеттерді ғана емес, сонымен қатар эмоционалдық және мінез-құлық аспектілерін де қамтиды[4]. Бала өмірінің алғашқы жылдарында оның жақын ортасының қолдауы өте маңызды. Зерттеу жұмысында анықтаушы эксперимент негізінде (сауалнама) ерте жастағы балалармен жұмыста ата-аналардың ақпараттық құзыреттіліктерінің даму ерекшеліктері анықталды. Зерттеу нәтижелеріне сәйкес, ата-аналардың

көп бөлігіне баланы дамыту бойынша ақпараттың аздығы қиындық тудыратына белгілі болды. Басым көпшілігі уақыттың жеткіліксіздігін себеп көрсе, кейбірі ізденістің аздығын алға тартады. Сауалнамадан өткен ата-аналардың көп бөлігі өздерінің ақпараттық анықтаманы қолдануға ашық, жақсы көзқарастарын білдірді. Білім беру саласындағы әлемдік тәжірибелер көрсеткендей, ерте жастан дамыту бағдарламаларын қолға алу қоғам үшін ұзақ мерзімді жаңа бастама болмақ. Ерте балалық шақта сапалы білім беріп, жүйелі дамыту жұмыстары баланың мектептегі үлгерімін ғана жақсартып қоймай, оның кейінгі кәсіби өміріне де оң әсерін тигізеді. Ерте жастан дамытуға салынған әрбір күш пен ресурс үлкен табыс әкелетінін ұмытпауымыз керек. Бұл мәселе тек отбасылық деңгейде ғана емес, мемлекеттік деңгейде де басты назарда болуы тиіс.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Бекмагамбетова Р.К. Основы возрастной педагогики. Учебное пособие. -Алматы: Альманахъ, 2021.-170 с.
2. Ибука М. После трех уже поздно / Масару Ибука ; [пер. с англ. Н. Перовой]. М.: Альпина нон-фикшн, 2011. 224 с.
3. Оқушылардың даму физиологиясы: Оқу құралы/Жапаркулова Н.И., Мурзахметова М.К., Сейдахметова З.Ж.-Алматы: ТОО Лантар Трейд, 2020. - 145б
4. МОРФОМЕТРИЧЕСКОЕ И ПСИХОМОТОРНОЕ РАЗВИТИЕ РЕБЕНКА ПЕРВОГО ГОДА ЖИЗНИ.Москва.2014
5. Ахвердова О.А., Гюлушанян К.С., Козлитина О.Н. Руководство к проведению семинарских и практических занятий по курсу «Психология развития и возрастная психология»: Учебное пособие. Ч.1. – Ставрополь: Изд-во СГУ, 2003 - 373 с.
6. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения Республики Казахстан. Приложение к Государственному общеобязательному стандарту дошкольного воспитания и обучения. - Астана,2016
7. Бекмагамбетова Р.К., Кыякбаева У.К., Абылбакиева Г.Т. Б39 Ерте балалық шақ педагогикасы. Оқу құралы. – Алматы : ЖШС Лантар Трейд,2022-368 бет
8. “Кемтар балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзеу арқылы қолдау туралы” Қазақстан Республикасының 2002 жылғы ІІ шілдедегі N 343 Заң.
9. Ерте жастағы балалардың психологиялық-әлеуметтік дамуының мәселелерін кешенді түрде бағалау жүйесі: Әдістемелік ұсынымдар /А.К. Ерсарина, Р.К. Айтжанова, А.К.Кенжеева, Д.Р. Юлдабаева, А.Н. Токарева. – Алматы, 2016. - 53 б.